

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hallitusohjelman työllisyysvaikutusarviot

JUKKA MATTILA, FINANSSINEUVOS
VALTIOVARAINMINISTERIÖ/BUDJETTIOSASTO
VALTIOVARAINVALIOKUNTA
26.10.2023

Mitä taloustiede ajattelee työn tarjonnasta

- Mitä hanakammin ihmiset ovat halukkaita tarjoamaan työpanostaan, sen korkeammaksi talouden työllisyysaste nousee.
 - Ei olisi mielekästä ajatella, että taloudessa olisi ”kiinteä määrä työpaikkoja”. Esimerkiksi: jos alueella on tarjolla paljon osaavaa insinööritoimintaa, pyrkivät alan yritykset sijoittautumaan sinne – tai sinne ehkä syntyy niitä.
- Se, miten paljon työtä tarjotaan, riippuu yksilöiden valinnoista ja yksilöt tekevät valintoja vaihtoehtojen välillä.
 - Yksilöiden tilanteet eivät ole joko-tai-asetelmia: esimerkiksi korkeampi osaaminen johtaa korkeampaan ansiotasoon (suhteessa työttömyyteen). Toisaalta esimerkiksi matalampi ansiotason työttömänä voi saada yksilön ottamaan vastaan työpaikan vaikka hieman kauempaa.

Teoriasta empiriaan

- Myös muilla seikoilla, kuin kannustimilla, on merkitystä, ja tätä merkitystä voidaan arvioida.
 - Taloudellisten kannustimien vaikutusten osalta on kuitenkin keskeistä kysyä, miten teorian valossa esitetty ajatus juuri näiden osalta vaikuttaa käytännössä yksilöiden toimintaan.
 - Tämä on pohjimmiltaan empiirinen kysymys, johon pyritään vastaamaan tutkimuksilla, jotka käsittelevät verrokkiasetelmia.

Keskeiset tutkimuslähteet

- Ansioturvan kontekstissa usein sovellettu jousto on tutkimuksesta Uusitalo ja Verho (2010).
 - Sijoittuu kansainvälisten kirjallisuuskatsausten (Schmieder & von Wachter 2016, Tatsiramos & van Ours 2014) kontekstissa melko lailla keskivälille, edustaen siis keskimääräistä tulosta.
- Toinen merkittävä jousto on Jäntin ym. (2015) työn tarjontajousto.
 - Sijoittuu myös kansainvälisen kirjallisuuden (Lundberg ja Norell 2020) perusteella todennäköisenä pidettyjen joustojen vaihteluväliin.

Onko suhdannetilanteella merkitystä?

- On ja ei.
 - Taloustieteessä yleinen ajatus on, että heikommassa suhdannetilanteessa taloudellisilla kannustimilla olisi vähemmän merkitystä (esim. Schmieder ym. 2012).
 - On huomioitava, että viime kädessä tarkoitus tehdä rakenteellisia uudistuksia, jotka vaikuttavat työllisyyteen myös pitkällä aikajänteellä. Näin muutosten vaikutus on voimassa yli taloudellisten suhdanteiden.
- Suhdannetilanteeseen liittyy paljon riskejä, mutta se ei tällä hetkellä näytä erityisen synkältä.
 - Keskeiset taloudelliset ennustelaitokset ennustavat työllisyyden olevan melko vahvalla tasolla v. 2025 (Etla 80 %, Suomen Pankki 78 %, VM 78,9 %, Labore 78,1 %).
 - Ennustetut työllisyysasteet ovat historiallisessa kontekstissa hyvin korkeita ja on vaikea sanoa, että ennusteiden perusteella työmarkkinoiden tilanne olisi muuttumassa erityisen huonoksi.

Arviot alustavia, seuranta jatkuu

- Valtiovarainministeriö pyrkii hallitusohjelman velvoitteiden johdosta resurssien puitteissa julkaisemaan arvion työllisyyden kannalta relevanteista toimenpiteistä näiden edetessä hallituksen esitysmuotoon sivustolla <https://vm.fi/tyollisyystavoitteiden-seuranta>
 - Valtiovarainministeriön viime käden vastuu huomioiden arviointi tapahtuu mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä sektoriministeriöiden kanssa.
 - Seurannassa pyritään kattavuuteen, mutta rajallisesta näkyvyydestä johtuen on mahdollista, että pienimuotoisempia toimenpiteitä jää huomioimatta.
 - Tarkoitus on julkaista myös mahdollisia ns. nollatuloksia sikäli, kun sellaisten julkaiseminen asian merkitys huomioiden on perusteltua.